

Bình giảng khổ thơ thứ 5 bài Đất nước - Nguyễn Đình Thi

Tham khảo tuyển chọn những bài văn mẫu hay phân tích, bình giảng khổ thơ cuối trong bài thơ Đất Nước của Nguyễn Đình Thi.

Đề bài: Bình giảng khổ thơ kết thúc bài "Đất nước" của Nguyễn Đình Thi sau đây:

*“Súng nổ rung trời giận dữ
Người lên như nước vỡ bờ
Nước Việt Nam từ máu lửa
Rũ bùn, đứng dậy sáng lòa”*

Bài làm:

Một số bài văn mẫu hay phân tích khổ cuối bài Đất Nước

Bài số 1:

Bài thơ *Đất nước* của Nguyễn Đình Thi được sáng tác trong khoảng thời gian dài (1948-1955) là cảm hứng thi ca mang tính tổng hợp về chủ đề đất nước. Cảm hứng chủ đạo xuyên suốt bài thơ là niềm tự hào kiêu hãnh về Tổ quốc Việt Nam từ trong đau thương nô lệ dưới sự lãnh đạo của Đảng đã vùng lên đấu tranh giành thắng lợi huy hoàng với niềm tin yêu sáng ngời được kết thúc bằng bốn câu thơ đầy hào hứng:

*Súng nổ rung trời giận dữ
Người lên như nước vỡ bờ
Nước Việt Nam từ máu lửa
Rũ bùn đứng dậy sáng lòa*

Ngay câu thơ đầu tiên của khổ thơ tác giả đã cho người đọc thấy một loạt hình ảnh tiếng súng. Đó không phải là những tiếng súng nổ lẹt đẹt mà là tiếng súng nổ giận dữ, đó là tiếng súng nổ rung trời đồng thời đó cũng là sự giận giữ của lòng người. Những dàn súng lớn của quân ta vào đồn bốt của giặc không chỉ bắn ra bằng những viên đạn đồng mà còn được bắn bởi những viên đạn nhồi bằng thuốc nổ cảm hờn của lòng người dân Việt Nam được nén chặt từ hàng năm nay dưới ách xâm lược của thực dân Pháp “Thằng giặc Tây thằng chúa đất đưa đê cổ, đưa lột da” chính vì thế mà chúng mới có sức rền vang mạnh mẽ đến mức làm rung chuyển cả trời đất. Hình ảnh đó làm ta liên tưởng đến những câu thơ của Nguyễn Trãi khí thế tiến công mạnh như vũ bão của nghĩa quân Lam Sơn trong cuộc kháng chiến chống quân Minh:

Trận Bô Đằng sấm vang chớp giạt

Miền Trà Lan trúc chẻ tro bay

Bình giảng khổ thơ thứ 5 bài Đất nước - Nguyễn Đình Thi

Đánh một trận sạch không kình ngạc

Đánh hai trận tan tác chim muông

(Bình Ngô đại cáo – Nguyễn Trãi)

Nếu câu thơ trên nhà thơ miêu tả sức mạnh của dân tộc qua hình ảnh tiếng súng thì đến câu thơ này là hình ảnh con người hiện lên “như nước vỡ bờ”. Câu thơ vừa mang đậm ý nghĩa hiện thực mà lại giàu ý nghĩa tượng trưng, diễn tả hình ảnh từng binh đoàn xông lên chiếm lấy cao điểm cuối cùng trong một trận đánh nào đó vừa diễn tả sức mạnh quật khởi của cả dân tộc bị áp bức nô lệ. Hình ảnh này được thể hiện thật rõ rệt qua bút pháp so sánh tài tình của tác giả với cách vận dụng thành ngữ giản dị dễ hiểu mà giàu ý nghĩa tượng trưng “Người lên như nước vỡ bờ”. Hai câu thơ trên với nhịp thơ ngắn, nhanh, mạnh:

Súng nổ rung trời / giận dữ

Người lên / như nước / vỡ bờ

như những bước chân đang dồn dập xông lên với khí thế chiến đấu vô cùng mạnh mẽ quyết liệt của quân và dân ta.

Nếu hai câu thơ trên là khí thế chiến đấu, sức mạnh thần kỳ của quân và dân ta trong khí thế tiến công giành chiến thắng thì hai câu thơ cuối cùng của bài thơ ngợi bút của tác giả như làm sống dậy sức sống của người dân Việt Nam từ kiếp nô lệ tâm hồn đau thương đã vượt qua những trận chiến ác liệt đầy “máu lửa” để làm nên những chiến công chói lọi huy hoàng:

Nước Việt Nam từ trong máu lửa Rũ bùn đứng dậy sáng lòa Hai câu thơ tạo nên hai hình ảnh đối lập đã làm nổi bật sự quật khởi vĩ đại của đất nước. Động từ “rũ” chỉ tác động mạnh mẽ dứt khoát mau lẹ. Trong phút chốc chúng ta đã rũ sạch mọi quá khứ bùn nhơ và hiện lên với một tư thế như một dũng sỹ thật oai phong lẫm liệt “đứng dậy sáng lòa”, sáng lòa là ánh sáng của hào quang, nó còn gọi cho ta cảm giác từ bóng tối đột ngột bước ra ánh sáng. Đó là ánh sáng của chiến công, của tư thế làm chủ đất nước.

Bốn câu thơ đã tạo được một bức tranh hào hùng với bối cảnh vừa rộng lớn vừa hiện thực vừa tượng trưng phảng phất màu sắc thần thoại và cảm hứng lãng mạn. Và có lẽ đó cũng là những hình ảnh thực mà nhà thơ Nguyễn Đình Thi đã từng chứng kiến ở chiến trường Điện Biên Phủ lịch sử. Trong tiếng súng đại bác dồn dập rền vang các chiến sỹ của ta từ các chiến hào đầy bùn đỏ ào ạt xông lên như những thác người tràn vào chiếm lấy cố thủ cuối cùng của quân Pháp ở đồi Him Lam:

Bình giảng khổ thơ thứ 5 bài Đất nước - Nguyễn Đình Thi

“Tôi thấy các anh mình đầy bùn nhưng khi nhảy lên trên mặt đất, các anh hiện ra chói lòa trong ánh nắng”

Trong giờ phút lịch sử huy hoàng ấy, trước mắt nhà thơ như sừng sững vụt lên chân dung của nước Việt Nam mới, chói ngời trên cái nền lửa máu bùn lầy, khói đạn trong không gian dồn dập rền vang tiếng súng nổ rung trời. Phải chăng đó là hình ảnh thu nhỏ của không khí Cách mạng tháng Tám của cuộc kháng chiến chống Pháp oanh liệt và hào hùng đã đi vào sử sách:

Chín năm làm một Điện Biên

Nên vành hoa đỏ nên thiên sử vàng

(Tố Hữu)

Và chỉ trong những giây phút lịch sử ngắn ngủi, dân tộc đất nước ta đã hóa thân lột xác từ địa vị nô lệ không tên tuổi bỗng chốc trở thành:

Việt Nam dân tộc anh hùng

Mà lòng bốn biển nhịp cùng lòng ta

Sau này cuộc kháng chiến chống Mỹ đầy hi sinh gian khổ hoàn toàn chiến thắng nhà thơ Tố Hữu cũng có những câu thơ đầy tự hào như Nguyễn Đình Thi:

Ôi Việt Nam từ trong biển máu

Người vươn lên như một thiên thần

(Việt Nam máu và hoa)

Chỉ có bốn câu thơ với hai mươi tư chữ đã kết tinh được chủ đề tư tưởng của bài thơ *Đất nước*. Đoạn thơ có những câu thơ ngắn ngắt nhịp đều đặn tạo được một âm hưởng đồng dục hùng tráng. Nó xứng đáng là một bức điêu khắc bằng thơ dựng lên được một tượng đài hào hùng của dân tộc, trong những giây phút huy hoàng chói sáng nhất của lịch sử.

Bài số 2:

Nguyễn Đình Thi có những câu thơ viết về mùa thu rất gợi:

“Sáng mát trong như sáng năm xưa

Gió thổi mùa thu hương cốm mới”

Bình giảng khổ thơ thứ 5 bài Đất nước - Nguyễn Đình Thi

Có những câu thơ đẹp, giàu cá tính sáng tạo:

“Những dòng sông đỏ nặng phù sa”

Thơ Nguyễn Đình Thi có bản sắc riêng, có những tìm tòi về hình ảnh và ngôn ngữ; dạt dào về cảm xúc khi ông viết về đất nước trong chiến tranh:

“Ôm đất nước những người áo vải

Đã đứng lên thành những anh hùng”

Kết thúc bài thơ “Đất nước” là hình ảnh nước Việt Nam - Tổ quốc thân yêu - lẫm liệt và hiên ngang, quật khởi và kiêu hãnh trong tư thế hào hùng chiến đấu và chiến thắng:

“Súng nổ rung trời giận dữ

Người lên như nước vỡ bờ

Nước Việt Nam từ máu lửa

Rũ bùn, đứng dậy sáng lòa”

Khổ thơ kết này được Nguyễn Đình Thi sử dụng rất sáng tạo thể thơ lục ngôn thể hiện cảm xúc như bị dồn nén lại, chắt chũa trong lòng đất nước bấy nay. Giọng thơ bồng bồng vang lên như một khúc ca chiến trận. Đất nước đã trải qua những năm dài “đau thương chiến đấu”, biết bao máu đổ xương rơi, bao hi sinh gian khổ “Ngày nắng đốt theo đêm mưa dội - Mỗi bước đường mỗi bước hi sinh”, thì mới có cảnh tượng hào hùng này:

“Súng nổ rung trời giận dữ

Người lên như nước vỡ bờ”

Cả đất nước đứng lên nổ súng tấn công quân xâm lược; tiếng súng nổ rung trời, quân thù bị giáng những đòn chí mạng. Trên những con đường chiến dịch, quân và dân ta ào ào ra trận, “người người lớp lớp” (Trần Dần), “đêm đêm rầm rập như là đất nung” (Tố Hữu) vì thế trong tổng công kích, tổng phản công mới có cảnh tượng “súng nổ rung trời giận dữ” như vậy. Đất nước tiến công với sức mạnh của cả dân tộc. Hai tiếng “rung trời” cảm nhận thể đánh của đất nước mang tầm vóc kì vĩ vũ trụ. Đó là thể tiến công của quân dân ta trong chiến cuộc Đông Xuân 1953 - 1954 mà đỉnh cao là chiến dịch Điện Biên Phủ mới có sức mạnh thần kì ấy. Tiếng súng ấy còn chứa chất bao nỗi căm thù, giận dữ sôi sục. Giận dữ vì quân thù đã giày xéo đất nước ta, gây ra bao nhiêu tội ác tày trời: “Bát cơm chan đầy nước mắt”,... “những cánh đồng quê chảy máu” và đã 9 năm trời đằng đẵng “Dây thép gai đâm nát trời chiều” quê hương đất nước ta. Giận dữ biến thành sức mạnh chiến đấu và chiến thắng.

Bình giảng khổ thơ thứ 5 bài Đất nước - Nguyễn Đình Thi

Câu thơ “Người lên như nước vỡ bờ” là một câu thơ hàm súc, khơi nguồn cảm hứng từ một thành ngữ - tục ngữ dân gian: “Tức nước thì vỡ bờ” rồi tạo nên một so sánh, để hình tượng hóa sức mạnh chiến đấu vô cùng mạnh mẽ và to lớn của nhân dân ta quyết đánh tan mọi kẻ thù, cuốn phăng mọi thế lực tàn ác trên con đường đất nước đi tới tương lai tươi sáng. Câu thơ nói ít mà gợi nhiều, thế và lực của đất nước dồn nén và tích tụ, bật lên và phóng tới như một mũi tên từ cánh cung thần của người anh hùng thần thoại. Sức mạnh của thời đại Hồ Chí Minh, của 9 năm kháng chiến chống Pháp của đất nước ta đã truyền cho ngòi bút Nguyễn Đình Thi niềm tin tưởng tự hào để viết nên những vần thơ hào sảng, cho ta nhiều liên tưởng và cảm xúc về sức mạnh quật khởi của đất nước anh hùng.

Hai câu cuối như một tổng kết về hành trình lịch sử của đất nước. Có “rũ bùn” mới có “đứng dậy”, từ “máu lửa” mới có cảnh tượng “sáng lò”. Câu thơ như một lời đúc kết về chiến tranh cách mạng, về một chân lí lịch sử của đất nước ta trong thời đại Hồ Chí Minh:

“Nước Việt Nam từ máu lửa

Rũ bùn, đứng dậy sáng lò”.

Chữ “từ” trong câu thơ nói lên một quá trình, một sự thay đổi lớn lao của đất nước. Ba tiếng “Nước Việt Nam” cất lên, vang lên trong vần thơ biểu lộ niềm vui sướng tự hào vô hạn của tác giả. Mười sáu năm sau, trên chiến trường Trị Thiên giữa những ngày sôi sục đánh Mỹ, kết thúc bài thơ “Đất nước” - Chương V bản trường ca “Mặt đường khát vọng”, nhà thơ trẻ Nguyễn Khoa Điềm, cũng với cảm hứng tự hào ấy đã gọi tên Đất Nước:

“Khi ta đến gõ lên từng cánh cửa

Thì tin yêu ngay thẳng đón ta vào

Ta nghẹn ngào: Đất nước Việt Nam ơi!”

Từ “máu lửa” là từ những hi sinh, mất mát, đau thương. Nói như Chế Lan Viên thì “Mỗi trang sử đất này đều ngập máu cha ông” (Sao chiến thắng). Từ “máu lửa” là từ những năm dài kháng chiến “một góc tre ba đời đánh giặc”. “Từ máu lửa” là từ nô lệ lầm than mà nhân dân “rũ bùn đứng dậy” trong tư thế lẫm liệt chiến thắng vẻ vang: “sáng lò”. Câu thơ từ nhịp 6 chuyển sang nhịp 2 diễn tả đáng đứng Việt Nam hào hùng:

“Nước Việt Nam từ máu lửa

Rũ bùn/ đứng dậy /sáng lò”

“Đứng dậy” - thể hiện sức mạnh quật khởi của đất nước, khát vọng tự do của nhân dân cầm vũ khí chiến đấu với quyết tâm “thà hi sinh tất cả chứ nhất không chịu mất nước,

Bình giảng khổ thơ thứ 5 bài Đất nước - Nguyễn Đình Thi

nhất định không chịu làm nô lệ! ”(Hồ Chí Minh). “Từ máu lửa” đến “rũ bùn đứng dậy” mới có cảnh tượng huy hoàng: “sáng lò”. Tứ thơ này được viết ra bằng cảm hứng lãng mạn nói về viễn cảnh của đất nước ta sau ngày đánh thắng quân xâm lược, bước vào một kỉ nguyên mới: độc lập, tự do, thịnh vượng. Câu thơ còn mang một hàm nghĩa lịch sử: cái giá của độc lập, tự do và niềm tự hào lớn lao về đất nước và kháng chiến.

Đoạn thơ trên mang đầy vẻ đẹp hàm súc về ngôn ngữ, vẻ đẹp tráng lệ về niềm tự hào đất nước về kháng chiến. Ý thơ khái quát nâng lên tầm trí tuệ: khẳng định và ngợi ca sức mạnh nhân nghĩa Việt Nam trong thời đại Hồ Chí Minh. Đoạn thơ cho ta niềm tin về đất nước trên hành trình lịch sử: “Rũ bùn đứng dậy sáng lò” để ta sung sướng, reo lên:

“Ta ghen ngào: Đất nước Việt Nam ơi!”